

Jak vybrat bezpečné a nezávadné hračky

Zpracovala: Zuzana Tůmová, Eko-info centrum Ostrava

OBSAH

ÚVOD	3
CHEMICKÉ RIZIKO	3
MECHANICKÉ RIZIKO	5
JAK VYBRAT BEZPEČNOU HRAČKU PRO VAŠE DÍTĚ?	8
OSTATNÍ VÝROBKY URČENÉ DĚTEM	10
SHRNUTÍ	11
ZDROJE INFORMACÍ	11

Úvod

V poslední době stále častěji slyšíme o hračkách, které mohou být pro zdraví dětí škodlivé a nebezpečné. Na našem trhu je k dostání téměř cokoliv si dítě vzpomene, jak ale vybrat tu správnou a bezpečnou hračku pro naše nejmenší? Nejsou totiž ojedinělé ani případy, kdy renomovaný výrobce hraček, jehož zboží nepatří k nejlevnější variantě a je tedy považováno za kvalitní, uvedl na trh výrobky ohrožující zdraví dětí. Tato krátká rešerše týkající se problematiky dětských hraček by měla spotřebiteli pomoci se při koupi zorientovat a rozpoznat kvalitu.

Jaká rizika nám hrozí při nevhodné koupi hračky? Rozdělme je na rizika mechanická, plynoucí z technických parametrů - zde má spotřebitel velkou šanci, že případné riziko odhalí již při nákupu, pokud si hračku pečlivě prohlídne – a rizika chemická. S těmi je to horší, neboť chemické složení není ani při bližším ohledání zřejmé. Tady je spotřebitel nucen spolehnout se na značky uvedené na obalu hračky. Eliminovat toto riziko je však možné volbou vhodného materiálu a zvýšením informovanosti.

Chemické riziko

Jak již bylo řečeno, vše začíná již volbou materiálu, z něhož je hračka vyrobena. Za nejrizikovější lze zřejmě označit hračky plastové – především pak **hračky vyrobené z PVC**. Jedná se o různé hračky do vany, umělohmotné obrázkové knížky, nafukovací figurky aj. Rozlišujeme PVC tvrdé (mohou z něj být vyrobeny např. vršky od fixů) většinou obsahující stabilizátory jako olovo, kadmium aj. a PVC měkčené. Rizikové jsou v tomto případě použita změkčovadla – především látky nazývané ftaláty. Tyto látky nejsou v PVC chemicky vázány a při okusování, žvýkání a cucání hračky dítětem může docházet k jejich uvolňování a mohou se v tělech dětí hromadit. Zdravotní rizika používání PVC díky jeho potenciální toxicitě jsou značná – negativní vliv na reprodukční orgány, játra, ledviny, dýchací problémy či karcinogenní účinky. Od ledna 2007 platí v ČR vyhláška, která zakazuje prodej hraček a předmětů péče o děti s nadlimitním obsahem šesti nebezpečných ftalátů.

I přes tento posun k větší bezpečnosti ale stále existují důvodné obavy, že kvůli velkému rozšíření PVC v dětských produktech není možnost úniku těchto látek zcela eliminována. Zakázané ftaláty byly nahrazeny jinými variantami, které jsou málo prozkoumané. Na základě současných znalostí o působení jednotlivých forem kyseliny ftalové však nelze předpokládat, že by tyto nové varianty byly z hlediska zdravotní nezávadnosti výrazně lepší.

Nonylfenoly jsou další skupinou látek, které se mohou v PVC potenciálně vyskytovat. Jedná se o persistentní látky, u kterých bylo prokázáno, že mohou napodobovat fungování ženského hormonu estrogenu a například u ryb mohou negativně ovlivnit produkci spermií. V PVC fungují zpravidla jako emulgátory.

Rozpoznat, zda je výrobek z PVC vám pomůže značení výrobku - hračky vyrobené z PVC jsou označeny VINYL, písmenem V, PVC nebo symbolem „3“ v trojúhelníku.

Varováním jsou rovněž nápisy: “nevkładat do úst na delší dobu, mohou být uvolňovány látky nebezpečné pro zdraví dítěte” “nevhodné pro děti do 3 let” “hračka není určena pro přímé vkládání do úst”. Vyvarujte se také hraček neoznačených či v různé míře zapáchajících.

Jak již bylo řečeno, běžný spotřebitel nemá šanci poznat, zda výrobek obsahuje nebezpečné látky. Pro zdraví dětí je lepší **se výrobkům z PVC vyhnout**. Dalším argumentem je velká zátěž pro životní prostředí plynoucí z výroby i likvidace PVC a uvolňování velkého množství nebezpečných látek při těchto činnostech do našeho životního prostoru.

Zdroj: <http://pvc.arnika.org/>, www.spotrebitel.info

U všech hraček na obrázcích hrozí chemické nebezpečí – obsahují ftaláty ve větší než přípustné míře. Ani značka CE, ani volba renomované dětské značky v těchto případech nezaručila spotřebiteli správnou volbu. Každý týden jsou zveřejňována nová hlášení v systému RAPEX, přičemž se pravidelně mezi nebezpečnými výrobky objevují dětské hračky. Je tedy otázkou, zda je možné se riziku nebezpečných ftalátů vyhnout jinak než jejich úplným odmítnutím. (fotografie výrobků pocházejí z hlášení systému RAPEX, přehled dostupný na stránkách <http://ezpublish.spotrebitel.cz>)

Rozhodnete-li se výrobky z PVC nekupovat, buďte si vědomi, že i u jiných výrobků může hrozit nebezpečí pro vaše dítě. Jednoznačně bezpečnou volbou nejsou ani hračky z přírodního materiálu jakým je dřevo, viz text dále:

Dřevěné hračky:

Co se týče chemického rizika nebezpečí při používání dřevěných hraček připadá v úvahu u lakovaných výrobků, pokud byly použity nebezpečné nátěrové hmoty. Zde je důležité sledovat věkovou hranici pro bezpečné užívání hračky a certifikace výrobku.

Výrobek na obrázku obsahuje velké množství kovových látek. Limity stanovené evropskou normou EN 71-3 jsou 90 mg/kg pro rozpustné olovo v hračkách a 60 mg/kg pro chróm. Přičemž tento výrobek obsahuje 550 mg/kg rozpustného olova a 98 mg/kg. (fotografie výrobků pocházejí z hlášení systému RAPEX, přehled dostupný na stránkách <http://ezpublish.spotrebitel.cz>)

U výrobků na obrázku hrozí riziko udušení a riziko otravy chemikáliemi. Barvy obsahují např. formaldehyd a olovo. (fotografie výrobků pocházejí z hlášení systému RAPEX, přehled dostupný na stránkách <http://ezpublish.spotrebitel.cz>)

Mechanické riziko

Jednak je dáno velikost částí výrobku (u malých částí hrozí spolknutí či udušení), dále pak jsou často k hračkám přivázány různé provázky, šňůrky delší než připouští norma atd. (riziko zamotání kolem krku) nebo má hračka příliš ostré hrany.

Přičemž mnohdy hračky, u nichž hrozí spolknutí malých částí, jsou využitelné pouze pro děti do 3 let, pro něž jsou však svými technickými nedostatky nebezpečné (fotografie výrobků pocházejí z hlášení systému RAPEX, přehled dostupný na stránkách <http://ezpublish.spotrebitel.cz>)

Hračky pro pistolníky:

Nejčastějším problémem u těchto hraček, je to, že některé části jsou lehce oddělitelné, dítě je může spolknout, nebo mohou způsobit úraz (oka, ruky apod.)

U výrobků na obrázku hrozí nebezpečí udušení a úrazu (fotografie výrobků pocházejí z hlášení systému RAPEX, přehled dostupný na stránkách <http://ezpublish.spotrebitel.cz>)

Plyšové hračky:

Hračky mohou obsahovat kovové drátky, které jsou ostré. Tyto drátky mohou poranit pokožku, způsobit tržnou ránu a v nejhorším případě poranit oči. Hrozí také udušení, protože děti mohou snadno oddělit malé části hračky, či uvolnit vycpávku hračky.

(fotografie výrobků pocházejí z hlášení systému RAPEX, přehled dostupný na stránkách <http://ezpublish.spotrebitel.cz>)

Hračky vydávající zvuk:

Zde je riziko jasné. Zvuk, který hračka vydává, mnohdy překračuje povolený limit a může tedy způsobit poškození sluchu dítěte, nebo se zvuk spustí nečekaně, při manipulaci s hračkou a dítě se zbytečně vyleká.

(fotografie výrobků pocházejí z hlášení systému RAPEX, přehled dostupný na stránkách <http://ezpublish.spotrebitel.cz>)

Obaly od hraček

Pozor rovněž na obaly od hraček, které mohou být vyrobeny z výše zmíněného nebezpečného PVC. Mnohdy na nich najdete upozornění, aby obal nebyl dáván dětem na hraní.

Jak vybrat bezpečnou hračku pro vaše dítě?

Pro běžného spotřebitele, rodiče či prarodiče, není dnes jednoduchou záležitostí koupit potomkovi zaručeně bezpečnou hračku. Pomoci rychle zorientovat se na trhu hraček mohou značky na výrobcích:

„**BEZPEČNÉ HRAČKY**“ – žluto šedým logem ve tvaru dětského kousátka jsou označeny certifikované výrobky zaručující spotřebiteli jejich nezávadnost a bezpečnost. Kvalita těchto hraček by měla být dokonce vyšší než stanoví legislativa. Kontrolován není jen prototyp výrobku, ale také kusy ze sériové výroby. Pokud by tedy během výroby došlo ke zhoršení parametru výrobku, kontrola by to měla odhalit. Pro rodiče je rovněž důležité, že u takto označených hraček uvádí na certifikátu věkovou hranici odborník – u běžných hraček závisí údaj pouze na posouzení výrobce.

V závěru roku 2007 byla značka „Bezpečné hračky“ propůjčena 12 výrobcům a k dostání bylo v tu chvíli zhruba 200 certifikovaných výrobků. Na internetové stránce <http://www.itczlin.cz/značka-bezpecne-hracky.php> je k dispozici úplný seznam výrobků, jimž byla značka propůjčena.

Značky „Bezpečné hračky“ je součástí Programu Česká kvalita (známá je např. také známější značka Czech made či Ekologicky šetrný výrobek).

„**Bezpečná a kvalitní hračka**“ – tato značka je zárukou zvýšené úrovně bezpečnosti, zdravotní nezávadnosti a kvality hračky (splnění kritérií, stanovených správcem značky ve spolupráci se Sdružením pro cenu ČR za jakost, Ministerstvem životního prostředí ČR a CENIA, Česká informační agentura životního prostředí - Agentura pro ekologicky šetrné výrobky). Značka se výrobku uděluje na dobu 3 let. Je rovněž součástí Programu Česká kvalita a koncem roku 2007 byla propůjčena jednomu subjektu a její logo bylo možno nalézt na 18 jeho výrobcích.

Keymark - evropská značka kvality (zaručuje pouze, že výrobek je bezpečný a ve shodě s evropskými normami).

CE - Označení CE na hračce vyjadřuje, že výrobek splňuje technické požadavky stanovené ve všech právních předpisech, které se na něj vztahují. Na hračkách, jejich obalu nebo návodu k použití se dále uvádějí upozornění na nebezpečí a bezpečnostní pravidla. Značka CE – tzv. značka shody – je však založena jen na prohlášení výrobce, že splňuje legislativu země, do které je hračka dovážena, nikoliv na testech výrobku.

Tříšipkový trojúhelník s černými čarami vychází z normy ČSN 770052-2, podle které musí být na obalu vyznačeno, ze kterého materiálu je vyroben. Číslo v trojúhelníku a písmena pod ním označují druh materiálu, přičemž různé materiály různě zatěžují životní prostředí, případně lidské zdraví. Z plastů je nejméně škodlivý polyetylén (PE, PE-HD, PE-LD),

nejproblematictější pak polyvinylchlorid (PVC – značka „3“ v trojúhelníku). Více na www.spotrebiteel.cz.

Velmi užitečné je pro spotřebitele sledovat hlášení v rámci systému **RAPEX** (povinnost členských zemí informovat o nebezpečných výrobcích), kde naleznete seznam (nejen) hraček, které znamenají pro zdraví dětí ať už chemické či mechanické riziko.

Informace RAPEX můžete najít např. na těchto stránkách:

www.spotrebitele.info

<http://ezpublish.spotrebiteel.cz>

Existuje také několik výzkumů, pokusů či studií:

www.pvc.arnika.org.cz

V některých hračkách prodávaných na českém trhu byly zjištěny nadlimitní hodnoty toxických [ftalátů](#), jejichž použití ve výrobcích pro děti je zakázané. Potvrdily to chemické rozborů hraček a jejich obalů, které na žádost [sdružení Arnika](#), [Ekologického právního servisu](#) (EPS) a [Sdružení obrany spotřebitelů](#), provedl [Institut pro testování a certifikaci, a.s. ve Zlíně](#) (ITC). U třech z pěti testovaných výrobků bylo zjištěno vysoké množství ftalátů neboli [esterů kyseliny ftalové](#).

www.greenpeace.cz

Česká pobočka Greenpeace zadala ve spolupráci s deníkem Mladá fronta DNES testování hraček nakoupených na našem trhu, které provedla akreditovaná laboratoř ve Zlíně. Výsledky potvrdily, že i z našich hraček se uvolňují vyšší množství ftalátů, než je přípustné (Test MF DNES, 10. prosince 1997, Magazín Greenpeace 1/98).

www.rodina.cz

Dánská a holandská studie ukázaly, že změkčovadla se z PVC hraček uvolňují ve větších množstvích, než je přípustné. Na základě pokusu a následných výpočtů Dánský úřad pro životní prostředí uvedl, že v konkrétním případě “nejhorší” testované hračky může dítě přijmout z jednoho kousacího kroužku firmy Chicco až 2219 mikrogramů ftalátů na jeden kilogram tělesné hmotnosti za den za předpokladu, že dítě hračku kouše po dobu 3 hodin. Tato hodnota odpovídá 40krát vyššímu množství DINP (diisononylftalátu) než je akceptovatelný denní příjem stanovený Evropskou komisí.

Ostatní výrobky určené dětem

Také u výrobků jako dětské vaničky, židličky, závěsy či přebalovací stolky hrozí, že budou vyrobeny z PVC a budou se z nich uvolňovat škodlivé látky. Následující tabulka, jež vypracovalo sdružení Arnika, nabízí možné **bezpečné alternativy na našem trhu**:

Druh	Výrobce/značka	Název výrobku	Materiál
Plenkové kalhotky	Popolini	Svrchní kalhotky Popolini - polyesterky	Polyester
	Bambino Mio	Svrchní kalkotky Bambino Mio	Směs polyesteru a bavlny, výplň polyuretan
	Popolini	Svrchní kalhotky Popolini - vlnáčky	Vlna
Vložka do dětské postýlky	IKEA	Vložka do postýlky - různé rozměry	Bavlna s fólií
		Krama, ochranný potah na matraci	Polypropylen, syntetická guma
Plavky dětské	Popolini	Plenkové kalhotky Popolini	Polyamid, elastan
	Bambino Mio	Plenkové kalhotky Bambino Mio	Vnější vrstva - nylon, elastan Vnitřní vrstva - bavlna, polyester
Přebalovací stoly a podložky	IKEA	Gellunge - přebalovací podložka	Potah - EVA plast Výplň - polyethylenová pěna
	IKEA	Sniglar - přebalovací stůl	Masivní buk, sololit
	Různí	Přebalovací podložky	bavlna, fleecce, přírodní latex
Závěs	IKEA	Atoll, Korall Bubblor	EVA plast
	IKEA	Různé druhy	EVA plast, bavlna
Vanička	IKEA	LATTSAM - dětská vanička	Polypropylen, syntetická guma
Židle	Různí	Různé druhy	Polypropylen, dřevo
Koberce	Různí	Různé druhy	Bavlna, nylon
Hračky	IKEA	Mula, skládací pohárky	Polypropylen, syntetická guma
	Voborník, DETOA, Herzig...	Různé druhy	Dřevo

Zdroj: http://pvc.arnika.org/alternativy_deti.shtml

Shrnutí

Závěrem lze tedy říci, že při výběru hračky pro dítě je zapotřebí pořádně prostudovat etiketu, zejména zjistit, kdo hračku vyráběl, z jakého je materiálu, upozornění na rizika a doporučený věk dítěte. Zároveň je třeba použít i „selský rozum“ a nevybírat hračky, které mají snadno oddělitelné části. Pokud bude hračka navíc označena některou ze značek zaručující kvalitu, tím lépe ☺.

Ruku v ruce se zdravotními riziky jdou **rizika environmentální**, zkusme tedy snížit také vliv na životní prostředí. Budeme-li vybírat hračky s dlouhou životností a vyhneme-li se těm, které jsou sice levné, nicméně se rychle rozbijí, snížíme množství surovin a energie potřebné na jejich výrobu. Přírodní materiály použité na výrobu hraček jsou rovněž nejen příznivé k životnímu prostředí, ale také k Vaším dětem.

Zdroje informací

www.rodina.cz

www.greenpeace.cz

www.spotrebitele.info

www.pvc.arnika.cz

www.spotrebitel.cz

www.stripky.cz

www.hracky.cz

www.novinky.cz

www.e-hracky.cz

www.ekolist.cz

<http://www.itczlin.cz/znacka-bezpecne-hracky.php>

http://www.npj.cz/ceska_kvalita/ceska_kvalita.asp